

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ
В УКРАЇНІ ТА ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ (ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ)****LEGAL REGULATION OF ELECTRONIC MONEY
IN UKRAINE AND THE GREAT BRITAIN (COMPARATIVE ANALYSIS)****Товкун Л.В., к.е.н.,
доцент кафедри фінансового права***Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого***Ахмедова А.О., студентка III курсу міжнародно-правового факультету
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого**

Стаття присвячена дослідженню правового регулювання електронних грошей в Україні та Великій Британії. У роботі розглянуто історію виникнення електронних грошей, яка дає змогу зрозуміти еволюцію розвитку цього електронного платіжного засобу. Виділені важливі ознаки, які характеризують особливості, притаманні електронним грошам, а саме те, що вони: зберігаються в електронному пристрої; слугують засобом розрахунків з іншими користувачами або продавцями товарів і послуг, які уклали з емітентом угоди; є грошовим зобов'язанням емітента перед їх пред'явником. Проаналізовано переваги та недоліки використання електронних грошей порівняно з іншим популярним нині видом електронних платіжних засобів – платіжними картками. Підкреслено, що регуляторним органом, який здійснює контроль за дотримання вимог законодавства емітентами, що здійснюють випуск електронних грошей, є Національний банк України. Акцентовано, що за законодавством України емітентами електронних грошей є виключно банки. Розглянуто низку функцій, які вони здійснюють.

Приділено увагу правовому регулюванню електронних грошей у Великій Британії, зважаючи на те, що ця країна є більш досвідченим учасником у цій сфері і державою, яка має міжнародний авторитет на ринку електронних грошей. Зазначено коло установ, які можуть здійснювати емісію електронних грошей у цій країні, відмінності та спільності, які існують із цього питання, з Україною. Крім того, визначені основні умови, необхідні для здійснення емісії електронних грошей у Великій Британії, а саме отримання ліцензій (повні й обмежені). Описані особливості надання кожної з таких ліцензій. Зазначені критерії, яким повинна відповідати установа для отримання цих ліцензій. Визначені основні вимоги до компаній-емітентів, необхідні для отримання дозволу на виконання емісії електронних грошей згідно із Законом Великої Британії «Про правове регулювання електронних грошей». Перелічені переваги та недоліки створення таких компаній саме у Великій Британії.

Ключові слова: електронні гроші, випуск електронних грошей, ліцензія, електронних платіжний засіб, банк-резидент, компанія-емітент, емісія.

The article is devoted to the study of the legal regulation of electronic money in Ukraine and the United Kingdom. The paper considers the history of electronic money, which allows us to understand the evolution of the development of this electronic means of payment. There are important features that characterize the features inherent in electronic money, namely, that: they are stored in an electronic device; serve as a means of settlement with other users or sellers of goods and services that have entered into agreements with the issuer; is a monetary obligation of the issuer to their bearer. The advantages and disadvantages of using electronic money in comparison with another popular, today, type of electronic means of payment – payment cards are analyzed. It is emphasized that the NBU is the regulatory body that monitors compliance with the law by issuing electronic money. Emphasis is placed on the fact that according to the legislation of Ukraine, the issuers of electronic money are exclusively banks. A number of functions they perform are considered.

Attention is paid to the legal regulation of electronic money in the United Kingdom, given that this country is a more experienced participant in this field and a country that enjoys international prestige in the electronic money market. The range of institutions that can issue electronic money in this country and the differences and commonalities that exist on this issue with Ukraine are indicated. In addition, the basic conditions that are necessary for the issuance of electronic money in the UK, namely, obtaining licenses (full and limited). Features of granting each of such licenses are described. These criteria must be met by the institution to obtain these licenses. The main requirements for issuing companies required to obtain a license to issue electronic money in accordance with the UK Law on the Legal Regulation of Electronic Money have been identified. These are the advantages and disadvantages of creating such companies in the UK.

Key words: electronic money, electronic money issue, license, electronic means of payment, resident bank, issuing company, issue.

Постановка проблеми. Розвиток Всесвітньої мережі та її популярність у всьому світі слугували поштовхом до появи нових цифрових технологій. Так, за дослідженнями Міжнародного союзу електрозв'язку при ООН, кількість користувачів інтернету неспинно зростала і станом на 2019 р. вона становила приблизно 53,6% населення світу. Це сприяло появі та швидкому поширенню таких нових електронних платіжних засобів, як електронні гроші. Цей процес є виправданим, оскільки розрахунки за їхньою допомогою вирізняються швидкістю, зручністю та мобільністю.

Для України електронні гроші є дещо новим явищем, отже, правове регулювання їх потребує подальшого вдосконалення. Особливо корисним, на нашу думку, буде досвід країн, які мають значні напрацювання в цій сфері. Серед них ми зосередили увагу на Великій Британії. Це насамперед пов'язано з тим, що ця країна виступає провідним експортером фінансових послуг, є четвертим за розміром банківським центром у всьому світі та має ефективне правове регулювання ринку електронних грошей.

Дослідженню особливостей та правового регулювання електронних грошей приділяли увагу як вітчизняні, так

і закордонні вчені, серед них: Л. Барабан, І. Верес, А. Глибовець, Ю. Грицюк, В. Кравчук, Д. Науменко, І. Трубін, І. Пліско, В. Рядінська, Т. Шлапко, М. Вудфорд, Б. Гуд, Ч. Гудхард, Х. Закарія, Б. Коен, Г. Селджін, Л. Уайт та інші.

Метою статті є аналіз нормативно-правових актів, що регулюють обіг електронних грошей в Україні та Великій Британії, встановлення спільного та відмінного в законодавствах цих країн, формування можливих змін, яких потребує українське законодавство для збільшення ефективності регулювання ринку електронних грошей.

Виклад основного матеріалу. Початок історії виникнення електронних грошей сягає 1900-х рр., коли Федеральний резервний банк США вперше переказав гроші телеграфом. Але найбільш значною подією в історії появи електронних грошей є створення Девідом Чоумом, якого ще називали батьком електронних грошей, компанії “DigiCash”, яка розпочала випуск перших електронних грошей міжнародної платіжної системи eCash. Для збереження надійності й анонімності проведених операцій Д. Чоум вигадав так звану систему «сліпого» цифрового підпису, яка полягала в тому, що емітент електронних грошей не бачив серійних номерів електронних банкнот,

але після здійснення відповідної перевірки ставив на них цифровий підпис, тим самим підтверджував їхню справжність [1]. Міжнародну платіжну систему eCash почали використовувати американські банки, зокрема Mark Twain Bancshares. Також у цей період у Європі була розроблена система PhonePaid, яка дозволяла проводити транзакції за допомогою мобільних телефонів [2, с. 142].

Що стосується України, то електронні гроші не набули такого стрімкого поширення і правового регулювання на її території, як у США та Європі. Основними нормативно-правовими актами, які нагепер визначають і регулюють обіг електронних грошей в Україні, є Закон «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 5 квітня 2001 р. № 2346 (далі – Закон № 2346) та Положення про електронні гроші в Україні, затверджене постановою правління Національного банку України (далі – НБУ) від 4 листопада 2010 р. № 481 (далі – Положення № 481).

Безпосередньо визначення електронних грошей дається у ст. 15 Закону № 2346. Так, електронні гроші являють собою одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [3]. Тобто електронні гроші мають такі важливі ознаки: по-перше, зберігаються в електронному пристрої; по-друге, слугують засобом розрахунків з іншими користувачами або продавцями товарів і послуг, які уклали з емітентом угоди; по-третє, є грошовим зобов'язанням емітента перед їх пред'явником. Деякі вчені відносять електронні гроші до електронних платіжних засобів. Ми поділяємо цю думку. Але спочатку розберемося, що таке електронний платіжний засіб. Відповідно до п. 1.14 ст. 1 Закону № 2346, електронний платіжний засіб – це платіжний інструмент, який надає його держателю можливість за допомогою платіжного пристрою отримати інформацію про належні держателю кошти й ініціювати їх переказ [3]. Серед електронних платіжних засобів, окрім електронних грошей, можна виділити ще такі форми: електронні платіжні засоби на базі мереж, електронні платіжні засоби на базі карток. Необхідно зазначити, що інколи межа між електронними грошима й іншими формами електронних платіжних засобів є не досить чіткою, особливо з урахуванням останніх законодавчих змін у цій сфері [4]. Але електронним грошам усе ж притаманні деякі відмінності, а саме: вони мають певну монетарну вартість; приймаються юридичними й фізичними особами для розрахунків і можуть обертатися деякою мірою поза межами банківської системи; бути зобов'язанням емітента, що надходить в обіг лише після його обміну на традиційні гроші; бути об'єктом зворотного обміну за першою вимогою їхнього власника; зберігатися в електронному вигляді або на фізичному пристрої (наприклад, смарт-карта, телефон тощо) [5].

Електронні гроші мають переваги та недоліки. Розглянемо їх у порівнянні з більш популярною формою електронних платіжних засобів – електронними платіжними засобами на базі карток. До переваг використання електронних грошей можна віднести: по-перше, швидкість платежу в онлайн-розрахунках, наприклад, у разі використання онлайн-банкінгу платіж може проходити добу або навіть більше; по-друге, безпека використання, коли ми оплачуємо певні товари через інтернет за допомогою картки, ми зазвичай вводимо її номер, термін дії та CVV, хоча ця інформація може потрапити до рук шахраїв; здійснення розрахунків за допомогою електронних грошей має більший рівень безпеки, оскільки не потребує введення жодних даних, окрім номера телефона для авторизації, номера замовлення або особового рахунку під час здійснення оплати різних послуг; по-третє, багатофункціональність електронних грошей, яка передбачає, що система онлайн-розрахунку підключена до великої кількості

інтернет-магазинів, сервісів із доставки різних продуктів тощо. Донедавна перевагою електронних грошей була їхня анонімність. Але НБУ осучаснив ринок електронних грошей та гармонізував його із законодавством України та Європейського Союзу (далі – ЄС) у сфері здійснення фінансового моніторингу. Серед найважливіших ключових змін, передбачених новими правилами регулювання, зазначимо такі: необхідність ідентифікації та верифікації користувачів електронних грошей; те, що перекази з використання електронних грошей мають супроводжуватися інформацією про платника й отримувача [4].

До недоліків у використанні електронних грошей можна віднести: відсутність нарахування відсотків на залишок в електронному гаманці, тоді як власникам платіжних карток ця функція доступна; незважаючи на поширення цифрових платіжних систем, не всі магазини підтримують електронну оплату; установлення лімітів для операцій з електронними грошима (на поповнюваному електронному гаманці може зберігатися максимальна сума в розмірі 400 000 грн, а на непоповнюваному – 5 000 грн), незважаючи на їх збільшення, вони є обмеженням для користувачів у розрахунках; більшість людей не довіряють такому засобу платежу, можливо, через те, що він з'явився відносно недавно; може спрацювати психологічний чинник, коли люди ще не до кінця зрозуміли, як розраховуватися за допомогою електронних грошей, і через це віддають перевагу платіжним карткам тощо.

Більш прогресивні норми, відповідно до Директиви ЄС про електронні гроші (2009/110/ЄС), містить Положення № 481. Відповідно до нього, випуск електронних грошей в Україні здійснюють виключно банки, які беруть також на себе зобов'язання щодо їх погашення. Небанківські фінансові установи й інші комерційні компанії можуть бути виключно агентами, а також надавати послуги з розповсюдження електронних грошей, поповнення електронних гаманців і проведення розрахунків [6].

Банк, який здійснює випуск електронних грошей, спершу повинен узгодити правила їх використання із НБУ [6]. Отже, НБУ є регуляторним органом, який здійснює контроль за дотримання емітентами, які здійснюють випуск електронних грошей, вимог законодавства. У практиці обігу електронних грошей є негативний досвід, коли деякі емітенти електронних грошей не узгоджували свою діяльність із НБУ. Це стосується WebMoney Transfer, Інтернет.Гроші, VkrMoney, RBKMoney, Яндекс.Гроші, QJWI, E-gold, які перелічені в листі НБУ № 25–109/33434 [7]. Наприклад, WebMoney Transfer – одна з найпопулярніших електронних систем інтернет-розрахунків у країнах Співдружності Незалежних Держав, яка отримала ліцензію від Органу фінансового контролю (Financial Conduct Authority) на емісію електронних грошей у країнах ЄС. Ця електронна система займала приблизно 60% українського фінансового ринку, звісно, ця ситуація не задовольняла НБУ, яка неодноразово висловлювала свою думку, що WebMoney не може провадити свою діяльність на території України. Методи боротьби були різними, спочатку було введено ст. 200 до Кримінального кодексу України, яка передбачала відповідальність за неправомірний випуск електронних грошей, проте до відповідальності можна було притягнути лише тих осіб, які займалися обміном електронних грошей на готівкові гроші, а виявити тих, хто використовував електронні гроші для фінансово-господарських або інших операцій в інтернеті було неможливо. Тоді НБУ надіслав телеграму № 570002/90626 до банків, відповідно до якої було заборонено користуватися електронним грошима Webmoney, Яндекс.Деньги, QIWI, Wallet і Wallet one («Єдиний гаманець») [8, с. 193–194]. Але телеграма НБУ мала лише рекомендаційний характер. У 2018 р. було видано Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України (далі – РНБО) від 2 травня 2018 р. «Про застосування та скасування персональних спеціальних

економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», яким було офіційно заборонено діяльність Webmoney Transfer та Webmoney.ru на 3 роки [9]. Основною причиною цього був воєнний конфлікт між Україною та Росією, через що РНБО і ввела зазначені електронні платіжні системи до списку антиросійських санкцій.

Як уже зазначалося, емітентами електронних грошей є банки, які виконують низку функцій, серед яких виділяють: 1) функцію захисту, яка включає забезпечення здійснення процедурних, організаційних заходів щодо виявлення, запобігання, перешкоджання та протидії шахрайству; забезпечення захисту інформації під час випуску, використання, погашення електронних грошей; здійснення заходів щодо запобігання, виявлення та протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї. Для попередження випадків шахрайства та проведення будь-яких незаконних транзакцій банки повинні здійснювати належну перевірку користувачів електронних грошей шляхом їх ідентифікації і верифікації, а також переказ грошей з електронного гаманця має супроводжуватися інформацією про платника й отримувача. Виконання таких дій вимагає від банків Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 р. [10]; 2) функцію контролю, що передбачає здійснення нагляду за операціями з електронними грошима, зокрема контроль за дотриманням правил використання електронних грошей користувачами, агентами, операторами. Наприклад, банк здійснює нагляд за тим, щоб фізичні особи – власники електронних гаманців, які не пройшли процедуру ідентифікації й верифікації, не вчиняли переказів на електронний гаманець іншої особи, або щоб агенти електронних грошей, які є посередниками між банком та клієнтом, використовували готівку, отриману від клієнта лише для її включення на окремий поточний рахунок, а не для власних потреб; 3) функцію, що стосується безпосередньо здійснення операцій з електронними грошима: по-перше, банки повинні перед укладанням договору інформувати користувача про відкриття електронного гаманця й отримати відповідну згоду на це; також емітент обов'язково повинен надати інформацію про його місцезнаходження, умови та порядок створення та використання електронного гаманця, процедуру здійснення переказів тощо [6]. Отже, емітенти електронних грошей гарантують здійснення заходів запобігання незаконному заволодінню електронними гаманцями, проведення з ними різноманітних операцій поза волею власника, а також збереження таємниці інформації, отриманої шляхом випуску електронних грошей.

У процесі розгляду чинного законодавства, що регулює обіг електронних грошей, необхідно зазначити, що норми Закону № 2346, який був ухвалений ще у 2001 р., здебільшого морально застаріли і не відповідають сучасним вимогам, технічним інноваціям та міжнародній практиці. Тому в січні 2020 р. у Верховній Раді був зареєстрований законопроект № 4364 «Про платіжні послуги», метою якого є регулювання діяльності українського платіжного ринку та переказу коштів з урахуванням європейських регуляторних актів, зокрема Другої платіжної директиви (PSD2), Директиви з електронних грошей (EMD). Тому нині можна зазначити, що правове регулювання обігу електронних грошей на національному рівні перебуває в перехідному стані. Тим ціннішим для України буде досвід держав, які мають у цій сфері певні здобутки. Звернемо увагу на досвід Великої Британії. Ця країна серед перших створила ринок електронних грошей, через це вона є більш досвідченим «гравцем» у цій справі. За законодавством Великої Британії під електронними грошима-

ному пристрої, зокрема й магнітному, представленому вимогою до емітента електронних грошей, яка видається під час отримання коштів для здійснення платіжних операцій та приймається особою, крім емітента електронних грошей [11]. Отже, визначення понять електронних грошей за законодавством Великої Британії й України цілком збігаються.

На відміну від України, у Великій Британії емісію електронних грошей можуть здійснювати як банки, так і будь-які установи, головною вимогою для яких є отримання ліцензії. Вимоги для її отримання не підсилені кожному. У Великій Британії існують два види ліцензії: повна й обмежена, яка надається спеціальним Органом фінансового контролю (FCA), метою якого є забезпечення ефективного та результативного функціонування фінансового ринку [12]. Повна ліцензія на електронні гроші не обмежується ні часом, ні сферою своєї діяльності. Тобто власник цієї ліцензії може надавати будь-яку форму послуги в Європейському економічному просторі (далі – СЕП) без необхідності проходження процедури ліцензування в будь-якій іншій державі, яка є членом цього СЕП. Компанія – емітент електронних грошей (Electronic money institution), яка бажає отримати повну ліцензію, повинна мати початковий капітал у розмірі 350 тисяч євро, а також внести адміністративний збір до FCA – 5 000 євро [13]. Щодо обмеженої ліцензії, то вона передбачає, що власник відповідної установи, що здійснює емісію електронних грошей, може надавати свої послуги тільки на території Великої Британії. Власниками обмеженої ліцензії є малі компанії-емітенти, місячний оборот яких не перевищує 3 млн євро, у разі більшого розміру місячного обороту відповідна компанія повинна отримати повну ліцензію, адміністративний збір цієї ліцензії становить 1 тисячу євро [14].

Як уже зазначалося, ліцензію на емісію електронних грошей у Великій Британії надає Орган фінансового контролю. Для отримання цієї ліцензії юридична особа подає відповідну заяву, яка повинна містити програму операцій, які вона здійснюватиме; бізнес-план, що включає прогнозний розрахунок бюджету на перші три фінансові роки, який демонструє, що заявник здатний використовувати ресурси та процедури для надійної роботи; докази того, що заявник має початковий капітал для реалізації своїх цілей; опис заходів, ужитих для захисту коштів власників електронних грошей; опис механізмів управління та механізмів внутрішнього контролю заявника, зокрема і процедур управління адміністративними ризиками; опис структурної організації заявника; особистість директорів та осіб, які відповідають або будуть відповідати за управління компанією-емітентом [11]. Такі вимоги до заяви є виправданими, оскільки управління установою, яка здійснює випуск та обіг електронних грошей, потребує належної підготовки та відповідальності. Законодавство Великої Британії містить досить жорсткі вимоги до персонального складу керівництва емітента електронних грошей, що полягають у тому, що більшість директорів повинні мати громадянство цієї країни, особливо це стосується особи генерального директора, крім цього, рішення директорів-резидентів має панівну силу порівняно із закордонними директорами [13]. І не менш важливим аспектом є те, що подавати заяву на отримання ліцензії можуть тільки компанії-резиденти Великої Британії, у цьому є деяка схожість з Україною, де випуск електронних грошей може здійснювати тільки банк-резидент.

Відповідно до ст. 6 Закону Великої Британії «Про правове регулювання електронних грошей», заявником є юридична особа, яка має головний офіс, розташований у країні, або юридична особа, яка має філію на території цієї держави та головний офіс, розташований за межами Європейського економічного простору [11]. Отже, положення цієї статті вказують на можливість отримання ліцензії установою, яка не розташована на території СЕП,

а головним чинником є те, щоб один зі структурних підрозділів цієї юридичної особи був розміщений у Великій Британії. Крім цього, заявник повинен переконати Орган фінансового контролю, що він має надійні механізми управління своїм бізнесом із питань емісії електронних грошей та платіжних послуг; ефективні процедури виявлення та повідомлення про ризики, які можуть виникнути у процесі діяльності, та наявність чіткого механізму виходу із кризової ситуації, у разі її настання [11].

Створення компаній-емітентів електронних грошей у Великій Британії має деякі переваги порівняно з іншими країнами. По-перше, вони звільненні від податку на додану вартість. По-друге, територія їхньої діяльності є досить великою, охоплює країни ЄС та ЄНП. По-третє, ліцензування інституту електронних грошей у Великобританії є одним із найшвидших та найпростіших варіантів порівняно із країнами – членами ЄС, загальний строк отримання ліцензії зазвичай становить три місяці.

Висновки. Отже, для успішного розвитку електронних платіжних засобів, а саме електронних грошей, в Україні необхідно враховувати сучасні вимоги та передовий досвід країн світу в цій сфері. Звертаючись до законодав-

ства Великої Британії й України щодо правового регулювання обігу електронних грошей, необхідно зазначити, що воно має як спільні, так і відмінні риси. Спільність полягає у вкладенні однакового змісту у визначення поняття «електронні гроші»: там і там електронні гроші визначаються як грошове зобов'язання емітента й засіб платежу. Крім того, як вказано в законодавстві обох держав, випуск електронних грошей може здійснювати лише резиденти, але перевагою Великої Британії є те, що там розширено коло емітентів електронних грошей, до складу яких входять не тільки банки, але й компанії, які отримали відповідний дозвіл на провадження цієї діяльності. На нашу думку, в українське законодавство треба ввести зміни, які б надали можливість випускати електронні гроші не тільки банкам. Це б сприяло припиненню їхньої монополії в даній сфері та підвищенню конкуренції й ефективному регулюванню ринку електронних грошей. Водночас НБУ варто було б розробити положення, у якому визначався би перелік вимог та критеріїв, яким повинна відповідати компанія-емітент, що, у свою чергу, слугувало би взірцем для цих установ, які повинні бути готові до такого процесу як технічно, так і організаційно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лебедев А. Электронные деньги : миф или реальность : сайт. URL: <http://www.vlarin.chat.ru/lancrypto/3.htm> (дата звернення: 29.12.2020).
2. Яванова М., Яванова Д., Агафонова М. Электронные деньги : история возникновения и развития. *Успехи современного естествознания*. 2012. № 4. С. 142–143.
3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2346–III / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 29. Ст. 137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text> (дата звернення: 29.12.2020).
4. Про затвердження Змін до Положення про електронні гроші в Україні : постанова правління Національного банку України від 11 вересня 2020 р. № 133. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_11092020_133 (дата звернення: 29.12.2020).
5. Щодо започаткування та здійснення діяльності установами – емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними, що вносить зміни до Директив 2005/60/ЄС та 2006/48/ЄС, та скасовує Директиву 2000/46/ЄС : директива Європейського парламенту та Ради ЄС від 16 вересня 2009 р. № 2009/110/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a18#Text (дата звернення: 29.12.2020).
6. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань регулювання випуску та обігу електронних грошей : постанова правління Національного банку України від 4 листопада 2000 р. № 481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10#Text> (дата звернення: 29.12.2020).
7. Щодо використання електронних грошей в Україні : лист Національного банку України від 26 червня 2014 р. № № 25–109/33434. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v3343500-14#Text> (дата звернення: 29.12.2020).
8. Рядінська В. Проблеми правового регулювання обігу електронних грошей в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12. С. 190–195.
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2020 р. «Про застосування, скасування і внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» : Указ Президента від 14 травня 2018 р. № 126. URL: <https://www.mbo.gov.ua/ua/Ukazy/473.html> (дата звернення: 29.12.2020).
10. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 р. № 361–IX / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 25. Ст. 171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 29.12.2020).
11. The Electronic Money Regulations of 18th January 2011. № 99. *Financial services and markets*. URL: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2011/99/contents/made> (дата звернення: 29.12.2020).
12. EMI and AEMI Licenses in the United Kingdom : website. URL: <https://lawstrust.com/en/obtaining-license-electronic-money-great-britain> (дата звернення: 29.12.2020).
13. Electronic money license in UK : website. URL: <https://www.eternitylaw.com/ready-licenses-for-sale/electronic-money-license-in-uk/> (дата звернення: 29.12.2020).
14. The Payment Services Regulations of 18th July 2017. № 752. URL: https://www.legislation.gov.uk/uksi/2017/752/pdfs/uksi_20170752_en.pdf (дата звернення: 29.12.2020).